

พฤติกรรมความซื่อสัตย์สุจริตของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล Honesty Behavior of Students in Higher Education, Bangkok and Metropolitan Areas

อภิญญา อิงอาจ¹

บทคัดย่อ

การศึกษาพฤติกรรมความซื่อสัตย์สุจริตของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมความซื่อสัตย์สุจริตของนักศึกษา โดยจำแนกตามเพศ สาขาวิชา สภาพของครอบครัวของนักศึกษา ระดับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนให้เหตุผล ระดับความใกล้ชิดศาสนาของครอบครัว และระดับทัศนคติต่อพฤติกรรมความซื่อสัตย์สุจริต โดยมีลักษณะของเพื่อนเป็นตัวแปรผันร่วม ซึ่งจากผลการวิจัย พบว่านักศึกษาที่มีเพศ สาขาวิชา ระดับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน ระดับความใกล้ชิดศาสนาของครอบครัว และระดับทัศนคติที่มีต่อพฤติกรรมจริยธรรมต่างกัน มีพฤติกรรมความซื่อสัตย์สุจริตแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01 โดยตัวแปรอิสระชุดนี้ร่วมกันอธิบายผลต่อตัวแปรพฤติกรรมความซื่อสัตย์สุจริตได้ร้อยละ 12.8 และเมื่อควบคุมตัวแปรลักษณะเพื่อน ปรากฏว่า ชุดของตัวแปรอิสระร่วมกันอธิบายผลต่อตัวแปรจริยธรรมด้านพฤติกรรมความซื่อสัตย์สุจริตเพิ่มสูงขึ้นเป็นร้อยละ 17.2

คำสำคัญ: ความซื่อสัตย์สุจริต พฤติกรรม การอบรมเลี้ยงดู ความใกล้ชิดศาสนา ทัศนคติ

Abstract

A study of honesty behaviors of students in higher education in Bangkok and metropolitan areas examines students' honesty behaviors classified by their genders, study fields, family status, level of supporting and reasoning care, level of family's religious involvement, and level of attitude towards honesty when peer characteristic was covariate. The research findings indicated that students with different genders, study fields, level of supporting and reasoning care, level of family's religious involvement, and level of attitudes towards honesty had different honesty behaviors at a level of .01, and these independent variables can explain the impact on the variable of honesty behaviors at 12.8 percent. When the covariate of peer characteristic was controlled, all independent

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วิทยาลัยวิทยาการวิจัยและวิทยาการปัญญา มหาวิทยาลัยบูรพา โทร 0-3839-3484
E-mail: apinya.i@hotmail.com

variables can increasingly explain the impact on the variable of honesty behaviors at 17.2 percent.

Keywords: Honesty, Behavior, Rearing Practice, Religion Closeness, Attitude

1. บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมที่มาพร้อมความเจริญทางด้านเทคโนโลยีและการสื่อสารที่สามารถสื่อสารกันได้ทั่วทั้งโลกภายในเวลาอันสั้นส่งผลให้ประชาชนและเยาวชนเกิดการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ศิลปวัฒนธรรม รูปแบบการดำเนินชีวิตของเพื่อนร่วมโลก และยึดถือเป็นตัวอย่าง ตัวแบบในการดำเนินชีวิตของตน โดยขาดการคำนึงถึงความเป็นมาและเหตุผลที่ถูกต้องที่ควรกระทำตามรวมไปถึงแนวโน้มการมีค่านิยมทางด้านวัตถุที่สูงขึ้นของประชาชนและเยาวชนไทย ซึ่งทำให้วิถีดำเนินชีวิตเปลี่ยนแปลงไปจากความเรียบง่ายไม่เร่งร้อน ไปสู่ความซับซ้อนเกิดการแข่งขัน ประชาชนต่างประกอบอาชีพการงานเพื่อเศรษฐกิจของตนเองและครอบครัว ผู้ใหญ่ไม่มีเวลาให้การอบรมดูแลเด็กที่จะเป็นเยาวชนของชาติ ทำให้เด็กส่วนหนึ่งขาดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินชีวิตในทางที่ถูกที่ควร ในขณะที่แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545 – 2559) ฉบับปรับปรุง ได้กล่าวถึงแนวพระราชดำริสององค์สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ยึดทางสายกลางบนพื้นฐานของความสมดุลพอดี รู้จักประมาณอย่างมีเหตุผล มีความรอบรู้เท่าทันโลก เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตเพื่อมุ่งให้เกิด “การพัฒนาที่ยั่งยืนและความอยู่ดีมีสุขของคนไทย” ยึด “คน” เป็นศูนย์กลางการพัฒนา เพื่อให้คนไทยมีความสุข พึ่งตนเองและก้าวทันโลก โดยยังรักษาเอกลักษณ์ความเป็นไทยไว้สามารถเลือกใช้ความรู้และเทคโนโลยีได้อย่างคุ้มค่าเหมาะสม มีภูมิคุ้มกันที่ดีมีความยืดหยุ่นพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง ควบคู่ไปกับการมีคุณธรรมและพฤติกรรมความซื่อสัตย์สุจริต ดังที่วัตถุประสงค์ข้อหนึ่งของแผน

การศึกษาแห่งชาติได้กำหนดว่าจะต้องพัฒนาคนอย่างรอบด้านและสมดุล โดยมีแนวนโยบายข้อที่สามว่า ปลูกฝังและเสริมสร้าง ศิลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งด้านจิตใจและพฤติกรรมที่แสดงออก เช่น มีวินัย ประหยัด มีความเอื้อเฟื้อเกื้อกูล มีเหตุผล รู้หน้าที่ ซื่อสัตย์ پاکเพียร ขยัน ใฝ่รู้ใฝ่เรียน รักประเทศชาติ มีจิตใจเป็นประชาธิปไตย เคารพความคิดเห็นและสิทธิของผู้อื่น มีความเสียสละ รักษาสิ่งแวดล้อม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติสุข [1] ดังที่สวัสดี ประทุมราช [2] กล่าวว่า การดำเนินการพัฒนานั้นจำเป็นจะต้องดำเนินการพัฒนาที่คุณภาพของคนเป็นหลักโดยเฉพาะ ศิลธรรม คุณธรรม และจริยธรรมในตัวเด็กและเยาวชน เพื่อเติบโตมาเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพมาพัฒนาประเทศชาติต่อไป

นักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีถือว่าเป็นเยาวชนส่วนหนึ่งที่กำลังเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในระยะเวลาอันใกล้ และจะเป็นกำลังที่สำคัญของชาติต่อไป โดยเฉพาะนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีในเขตกรุงเทพมหานครซึ่งเป็นเมืองหลวงของไทยและเป็นเมืองใหญ่ที่มีสถานบันเทิงเริงรมย์ต่างๆ มากมาย ซึ่งถือว่าเป็นแหล่งยั่วเย้าให้เยาวชนเกิดความเสื่อมถอยในด้านจริยธรรมได้ง่ายขึ้น อันจะทำให้เยาวชนเหล่านี้มีพฤติกรรมต่างๆ ไปในทางที่ไม่เหมาะสมได้ง่าย เกิดความเสื่อมถอยทางด้าน ศิลธรรม คุณธรรมและจริยธรรมอันดีงามซึ่งเป็นสิ่งที่น่าศึกษาถึงสาเหตุทางด้านต่างๆ ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมโดยเฉพาะในด้านพฤติกรรมความซื่อสัตย์สุจริตของนิสิต นักศึกษาระดับปริญญาตรีในเขตกรุงเทพมหานคร ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาพฤติกรรมความซื่อสัตย์สุจริตของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในกรุงเทพมหานคร ซึ่งผลการวิจัยที่ได้จะช่วยกำหนดแนวทางการสร้างเกณฑ์และต้นแบบเพื่อพัฒนาพฤติกรรมความซื่อสัตย์สุจริตของนิสิต นักศึกษาระดับปริญญาตรีในเขตกรุงเทพมหานครได้ต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาพฤติกรรมความซื่อสัตย์สุจริตของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยจำแนกตามเพศ สาขาวิชา สภาพของครอบครัวของนักศึกษา ระดับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนใช้เหตุผล ระดับความใกล้ชิดศาสนาของครอบครัว ทศนคติต่อพฤติกรรมความซื่อสัตย์สุจริต และร่วมกับตัวแปรลักษณะเพื่อนของนักศึกษา

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรในการศึกษาเป็นนิสิตนักศึกษาระดับอุดมศึกษาภาคปกติที่ศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลที่เปิดสอนในสาขาวิทยาศาสตร์-สุขภาพ สาขาวิทยาศาสตร์-เทคโนโลยี และสาขาสังคมศาสตร์-ศิลปศาสตร์ ในปีการศึกษา 2548 ซึ่งจากข้อมูลเมื่อปีการศึกษา 2546 มหาวิทยาลัยของรัฐจำนวน 9 สถาบัน มหาวิทยาลัยราชภัฏจำนวน 6 สถาบัน และมหาวิทยาลัยเอกชนจำนวน 15 สถาบัน มีจำนวนนักศึกษารวมทั้งหมด 365,714 คน และผู้วิจัยใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างสามขั้นตอน (Three-Stage Sampling) เพื่อสุ่มตัวแทนนักศึกษาจากประชากรจากแต่ละสาขามาเป็นตัวอย่างจำนวน 1,800 คน ดังนี้

ขั้นที่ 1 สุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Sampling) ตามประเภท (Strata) ของมหาวิทยาลัยคือ มหาวิทยาลัยของรัฐ มหาวิทยาลัยราชภัฏ และมหาวิทยาลัยเอกชน จึงสุ่มมหาวิทยาลัยจากแต่ละประเภทของมหาวิทยาลัย โดยการจับสลากซึ่งสุ่มได้ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาวิทยาลัยราชภัฏ บ้านสมเด็จเจ้าพระยา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร มหาวิทยาลัยรังสิต และมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

ขั้นที่ 2 สุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Sampling) ที่จำแนกตามสาขาวิชาและระดับชั้นปี ในการวิจัยนี้แบ่งสาขาวิชาออกเป็น 3 สาขา คือ สาขาวิทยาศาสตร์-สุขภาพ สาขาวิทยาศาสตร์-เทคโนโลยี และสาขา

สังคมศาสตร์-ศิลปศาสตร์ และชั้นปีการศึกษา 4 ชั้นปี และใช้วิธีกำหนดโควตาในสาขาวิชาและระดับชั้นปีละ 25 คนในแต่ละมหาวิทยาลัย รวมเป็นตัวอย่างขนาด 1,800 ดังตารางที่ 1

ขั้นที่ 3 สุ่มนิสิตนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นปีนั้นและสาขาวิชานั้นๆ โดยสุ่มตามห้องเรียนเพื่อให้ได้หน่วยตัวอย่าง (Sample Unit) ตามจำนวนดังกล่าวมาทำการตอบแบบสอบถาม

หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลโดยให้นิสิตนักศึกษาที่เป็นหน่วยตัวอย่างเป็นผู้ตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง ปรากฏว่าได้รับแบบสอบถามตอบกลับมาจำนวน 1,460 คน ซึ่งคิดเป็นร้อยละของการได้รับคืนเท่ากับ 81.11 และนำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาดำเนินการวิเคราะห์ต่อไป

ตารางที่ 1 ขนาดตัวอย่างที่จำแนกตามสาขาวิชา และระดับชั้นปีของแต่ละมหาวิทยาลัยตัวอย่าง

ชั้นปี	สาขาวิชา			รวม
	วิทยาศาสตร์-สุขภาพ	วิทยาศาสตร์-เทคโนโลยี	สังคมศาสตร์-ศิลปศาสตร์	
ชั้นปีที่ 1	25	25	25	75
ชั้นปีที่ 2	25	25	25	75
ชั้นปีที่ 3	25	25	25	75
ชั้นปีที่ 4	25	25	25	75
รวม	100	100	100	300

ตัวแปรที่ศึกษา จำแนกเป็นตัวแปรตามและตัวแปรอิสระดังนี้

- 1) ตัวแปรตาม: พฤติกรรมความซื่อสัตย์สุจริต
- 2) ตัวแปรอิสระ: เพศ สาขาวิชา สภาพของครอบครัว ระดับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนใช้เหตุผล ระดับความใกล้ชิดศาสนาของครอบครัว และระดับทัศนคติต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรม
- 3) ตัวแปรผกผัน: ลักษณะของเพื่อน

1.4 สมมติฐานการวิจัย

นักศึกษาที่เพศ สาขาวิชา สภาพของครอบครัว ระดับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน ระดับความใกล้ชิดศาสนาของครอบครัว และระดับทัศนคติที่มีต่อพฤติกรรมจริยธรรมต่างกัน มีพฤติกรรมความซื่อสัตย์สุจริตแตกต่างกัน

1.5 นิยามศัพท์ปฏิบัติการ

1) พฤติกรรมความซื่อสัตย์สุจริต หมายถึง การกระทำ หรือการแสดงออกในการประพฤติปฏิบัติอย่างเหมาะสม และตรงต่อความจริง ประพฤติปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมา ทั้งกาย วาจา ใจ ต่อตนเองและผู้อื่น วัดจากแบบสอบถาม จำนวน 10 ข้อแบบประเมินค่า 6 หน่วยตั้งแต่ “ไม่จริงเลย” จนถึง “จริงที่สุด” โดยให้คะแนนเป็น 1 2 3 4 5 และ 6 ตามลำดับ

2) การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนใช้เหตุผล หมายถึง การที่บิดา มารดา หรือผู้ปกครองเด็กให้ ความรัก และการยอมรับเด็ก ให้ความใกล้ชิดสนิทสนม กับเด็ก ร่วมกิจกรรมต่างๆ กับเด็ก และให้คำแนะนำ ปรึกษาเมื่อเด็กมีปัญหา เมื่อเด็กทำความผิดก็ได้รับ รางวัล และถูกลงโทษเมื่อทำผิด พร้อมทั้งอธิบายเหตุผล ในการส่งเสริมหรือขัดขวางการกระทำของเด็ก และไม่ให้ อารมณ์ของตนเป็นใหญ่

3) ความใกล้ชิดศาสนาของครอบครัว หมายถึง การรับรู้ของนักศึกษาถึงความเลื่อมใสศรัทธาของพ่อแม่ ในศาสนาที่นับถืออยู่ ในลักษณะของการทำบุญ ทำทาน รักษาศีล

4) ทัศนคติต่อพฤติกรรมความซื่อสัตย์สุจริต หมายถึง การรับรู้ถึงผลดีหรือผลเสียของการกระทำหรือไม่กระทำ พฤติกรรมความซื่อสัตย์สุจริต และความชอบ พอใจ หรือไม่ชอบ ไม่พอใจต่อพฤติกรรมความซื่อสัตย์สุจริต และความพร้อมที่จะมีพฤติกรรมที่ดี หลีกเลี่ยงพฤติกรรม ที่ไม่ดี

สำหรับตัวแปรการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน ใช้เหตุผล ความใกล้ชิดศาสนาของครอบครัว และทัศนคติ ต่อพฤติกรรมความซื่อสัตย์สุจริต วัดจากแบบสอบถาม

จำนวน 10 ข้อ แบบประเมินค่า 6 หน่วยตั้งแต่ “ไม่จริงเลย” จนถึง “จริงที่สุด” โดยให้คะแนนเป็น 1 2 3 4 5 และ 6 ตามลำดับ แล้วนำมาแบ่งเป็น 2 ระดับ คือ ต่ำกว่า ค่าเฉลี่ย (ระดับต่ำ) และตั้งแต่ค่าเฉลี่ยขึ้นไป (ระดับสูง)

5) ลักษณะของเพื่อน หมายถึง ลักษณะความ ประพฤติของเพื่อนสนิทที่คบหาสมาคมอยู่ เช่น เป็น เพื่อนที่ประพฤติดี สนใจเรียน ไม่ดื่มสุรา ไม่เสพสาร เสพติด ไม่เที่ยวเตร่ในที่ที่ไม่เหมาะสม และพฤติกรรม เสี่ยงต่างๆ วัดจากแบบสอบถามจำนวน 10 ข้อ แบบประเมินค่า 6 หน่วยตั้งแต่ “ไม่จริงเลย” จนถึง “จริงที่สุด” โดยให้คะแนนเป็น 1 2 3 4 5 และ 6 ตามลำดับ

2. วิธีดำเนินการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 แบบสอบถามลักษณะทาง ชีวสังคม และภูมิหลัง ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับ ลักษณะของนักศึกษา ได้แก่ เพศ สาขาวิชา และสภาพ ของครอบครัว ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการ อบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนใช้เหตุผล ความใกล้ ชิดศาสนาของครอบครัว ลักษณะของเพื่อน และทัศนคติ ต่อพฤติกรรมความซื่อสัตย์สุจริตที่มีค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟาของครอนบาค เท่ากับ .830 .710 .862 และ .721 ตามลำดับ และตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ พฤติกรรมความซื่อสัตย์สุจริตที่มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ของครอนบาค เท่ากับ .707

2.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติในงานวิจัยครั้งนี้ วิเคราะห์ด้วยโปรแกรม SPSS for Windows เพื่อวิเคราะห์

1) สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยหา ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ลักษณะเบื้องต้นของตัวอย่าง เกณฑ์การแปลความหมายคะแนนเฉลี่ยของตัวแปร พฤติกรรมความซื่อสัตย์สุจริต และลักษณะเพื่อนของ นักศึกษาที่มีคะแนนอยู่ในช่วง 1.00 – 6.00 เป็นดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	ความหมาย
1.00 – 1.50	ไม่ดีที่สุด
1.51 – 2.50	ไม่ดี
2.51 – 3.50	ค่อนข้างไม่ดี
3.51 – 4.50	ค่อนข้างดี
4.51 – 5.50	ดี
5.51 – 6.00	ดีมาก

2) สถิติวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ การวิเคราะห์ความแปรปรวน (Analysis of Variance: ANOVA) และการวิเคราะห์จำแนกหมู่ (Multiple Classification Analysis: MCA) [3]

3. ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 คุณลักษณะของตัวอย่างที่ศึกษา

ข้อมูลทั่วไปของนักศึกษาตัวอย่างจำนวน 1,330 คน (คิดเป็นอัตราตอบกลับจำนวน 1,800 คน เท่ากับ 73.89) พบว่าตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาหญิง ร้อยละ 60.2 เมื่อพิจารณาตามสาขาวิชาที่ศึกษา พบว่าเป็นนักศึกษาที่ศึกษาในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์-สุขภาพร้อยละ 32.1 ศึกษาในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์-เทคโนโลยีร้อยละ 35.0 และศึกษาในสาขาวิชาสังคมศาสตร์-ศิลปศาสตร์ร้อยละ 32.9 สำหรับสภาพของครอบครัว พบว่าส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาที่ผู้ปกครองอยู่ด้วยกันร้อยละ 78.9 และผู้ปกครองไม่ได้อยู่ด้วยกัน ร้อยละ 18.9 สำหรับลักษณะของตัวอย่างในด้านการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวแบบรักสนับสนุนใช้เหตุผล ความใกล้ชิดศาสนาของครอบครัว และทัศนคติของนักศึกษาต่อพฤติกรรมจริยธรรม พบว่า ส่วนใหญ่ นักศึกษาได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน ใช้เหตุผลสูง ร้อยละ 65.1 มีร้อยละ 34.9 ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนใช้เหตุผลต่ำ ความใกล้ชิดศาสนาของครอบครัวของนักศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับต่ำ ร้อยละ 52.0 มีร้อยละ 48.0 ที่มีความใกล้ชิดศาสนาสูง และนักศึกษามีทัศนคติต่อพฤติกรรมด้านความซื่อสัตย์สุจริตสูงและต่ำ ในปริมาณใกล้เคียงกัน ร้อยละ 51.0 และ 49.0 ตามลำดับ

สำหรับพฤติกรรมจริยธรรมของนักศึกษาในด้านพฤติกรรมความซื่อสัตย์สุจริตของนักศึกษา พบว่ามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.53 ซึ่งอยู่ในระดับสูงและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .62 ส่วนลักษณะเพื่อนของนักศึกษามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.68 อยู่ในระดับค่อนข้างสูงและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .83

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของพฤติกรรมด้านพฤติกรรมความซื่อสัตย์สุจริตของนักศึกษา

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน (ตารางที่ 2) ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมความซื่อสัตย์สุจริตของนักศึกษา พบว่าตัวแปรอิสระโดยรวมและตัวแปรผันร่วมสามารถอธิบายความผันแปรของพฤติกรรมความซื่อสัตย์สุจริตของนักศึกษาได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ปฏิบัติการสองทางระหว่างตัวแปรอิสระ พบว่าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งผลในส่วนนี้บ่งชี้ว่าข้อมูลในงานวิจัยนี้สามารถใช้เทคนิคการวิเคราะห์จำแนกหมู่หรือ MCA ได้ และเมื่อพิจารณาตัวแปรอิสระแต่ละตัวแปรปรากฏว่า เพศ สาขาวิชา ระดับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนใช้เหตุผล ระดับความใกล้ชิดศาสนาของครอบครัว และระดับทัศนคติที่มีต่อพฤติกรรมจริยธรรม มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์รูปแบบที่ใช้ประมาณพฤติกรรมความซื่อสัตย์สุจริตของนักศึกษา

การสร้างรูปแบบที่ใช้ประมาณพฤติกรรมความซื่อสัตย์สุจริตของนักศึกษาในแต่ละสาขาวิชาในที่นี้ใช้เทคนิคการวิเคราะห์การจำแนกหมู่ (Multiple Classifications Analysis: MCA) ซึ่งกำหนดให้ตัวแปรตามคือ พฤติกรรมความซื่อสัตย์สุจริต โดยมีตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ สาขาวิชา สภาพของครอบครัว ระดับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนใช้เหตุผล ระดับความใกล้ชิดศาสนาของครอบครัว และระดับทัศนคติที่มีต่อพฤติกรรมความซื่อสัตย์และร่วมกับตัวแปรผันร่วม (Covariate) คือ ลักษณะเพื่อนของนักศึกษา

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของพฤติกรรมความซื่อสัตย์สุจริตของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

	SOV.	SS.	Df.	MS.	F-test	Sig.
อิทธิพลหลัก (Main Effect)	โดยรวม (Combined)	74.905	7	10.701	28.634*	.000
	เพศ	8.902	1	8.902	23.820*	.000
	สาขาวิชา	15.975	2	7.988	21.375*	.000
	สภาพครอบครัว	.054	1	.054	.146	.703
	การเลี้ยงดู	3.108	1	3.108	8.318*	.004
	ความใกล้ชิดศาสนา	21.206	1	21.206	56.747*	.000
	ทัศนคติ	25.659	1	25.659	68.661*	.000
ตัวแปรผันร่วม (Covariate)	ลักษณะเพื่อน	25.458	1	25.458	68.125*	.000
ปฏิกริยาสองทาง (2-Way Interactions)		8.648	20	.432	1.157	.284
โมเดล (Model)		109.011	28	3.893	10.418*	.000
เศษเหลือ (Residual)		474.973	1271	.374		
รวม (Total)		583.984	1299	.450		

* $P < .01$

จากตารางวิเคราะห์จำแนกพหุ (ตารางที่ 3) เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ก่อนปรับปรุง (Eta) ของชุดตัวแปรอิสระกับตัวแปรพฤติกรรมความซื่อสัตย์สุจริต พบว่า ระดับทัศนคติที่มีต่อพฤติกรรมจริยธรรมมีความสัมพันธ์กับจริยธรรมด้านพฤติกรรมความซื่อสัตย์สุจริตมากที่สุดถึงร้อยละ 23.4 แสดงว่ามีความแตกต่างระหว่างกลุ่มนักศึกษา 2 กลุ่มนี้ คือนักศึกษาที่มีทัศนคติในระดับสูงจะมีจริยธรรมด้านพฤติกรรมความซื่อสัตย์สุจริตสูงกว่านักศึกษาที่มีทัศนคติที่ต่ำกว่า (4.687 และ 4.374) ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์รองลงมาคือ ระดับความใกล้ชิดศาสนาของครอบครัว พบว่ามีความสัมพันธ์กับจริยธรรมด้านพฤติกรรมความซื่อสัตย์สุจิริ้อยละ 20.2 แสดงว่ามีความแตกต่างระหว่างนักศึกษา 2 กลุ่ม คือนักศึกษาที่ครอบครัวมีความใกล้ชิดศาสนาสูง จะมีจริยธรรมด้านพฤติกรรมความซื่อสัตย์สุจริตสูงกว่านักศึกษาที่ครอบครัวมีความใกล้ชิดศาสนาต่ำ (4.658 และ 4.387) ตัวแปรสาขาวิชาที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรจริยธรรมด้านพฤติกรรมความซื่อสัตย์สุจริตของนักศึกษาร้อยละ 17.2

แสดงว่า จริยธรรมด้านพฤติกรรมความซื่อสัตย์สุจริตมีความแตกต่างกันใน 3 กลุ่มนี้ คือ กลุ่มนักศึกษาสาขาวิทยาศาสตร์-สุขภาพ มีจริยธรรมสูงกว่านักศึกษาสังคมศาสตร์-ศิลปศาสตร์ และสูงกว่านักศึกษาสาขาวิทยาศาสตร์-เทคโนโลยี (4.692, 4.467 และ 4.430 ตามลำดับ) ตัวแปรเพศของนักศึกษาก็มีความสัมพันธ์กับจริยธรรมด้านพฤติกรรมความซื่อสัตย์สุจริต โดยพบว่ามีค่าสัมพัทธ์ร้อยละ 12.3 ซึ่งพบว่า นักศึกษาเพศหญิงมีจริยธรรมพฤติกรรมความซื่อสัตย์สุจริตสูงกว่านักศึกษายาย (4.595 และ 4.426) และตัวแปรระดับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนให้เหตุผลก็มีความสัมพันธ์กับจริยธรรมด้านพฤติกรรมความซื่อสัตย์สุจริต โดยมีความสัมพันธ์ร้อยละ 10.2 ซึ่งนักศึกษาที่มีการอบรมเลี้ยงดูที่สูงจะมีจริยธรรมด้านพฤติกรรมความซื่อสัตย์สุจริตสูงกว่านักศึกษาอีกกลุ่มหนึ่ง (4.577 และ 3.587)

เมื่อควบคุมอิทธิพลของตัวแปรอิสระอื่นๆ เพื่อดูความสัมพันธ์เฉพาะตัวแปรอิสระแต่ละตัวกับตัวแปรจริยธรรมด้านพฤติกรรมความซื่อสัตย์สุจริต โดย

พิจารณาจากค่าสหสัมพันธ์เชิงส่วน (Beta) พบว่าระดับทัศนคติยังคงมีความสัมพันธ์กับจริยธรรมด้านพฤติกรรมความซื่อสัตย์สุจริตมากเป็นอันดับหนึ่ง ถึงร้อยละ 21.4 และยังคงพบว่า กลุ่มนักศึกษาที่มีทัศนคติสูงจะมีจริยธรรมสูงกว่านักศึกษาอีกกลุ่มหนึ่ง (4.673 และ 4.387) ตัวแปรรองลงมาคือ ระดับความใกล้ชิดศาสนาของครอบครัว ที่มีความสัมพันธ์กับจริยธรรมด้านพฤติกรรมความซื่อสัตย์สุจริต ร้อยละ 15.7 และพบว่านักศึกษาที่ครอบครัวมีความใกล้ชิดศาสนาสูงจะมีจริยธรรมสูงกว่านักศึกษาอีกกลุ่มหนึ่ง (4.629 และ 4.415) สำหรับตัวแปรสาขาวิชายังคงเป็นตัวแปรอันดับที่สามที่มีความสัมพันธ์กับจริยธรรมด้านพฤติกรรมความซื่อสัตย์สุจริตสูงถึงร้อยละ 14.4 และพบว่ากลุ่มนักศึกษาสาขาวิทยาศาสตร์-สุขภาพ มีจริยธรรมสูงกว่า

นักศึกษาสาขาวิทยาศาสตร์-เทคโนโลยี และสูงกว่านักศึกษาสาขาสังคมศาสตร์-ศิลปศาสตร์ (4.666, 4.465 และ 4.455 ตามลำดับ) ตัวแปรถัดไปที่มีความสัมพันธ์กับจริยธรรมด้านพฤติกรรมความซื่อสัตย์สุจริตคือ ระดับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันทนุให้เหตุผลที่พบว่ามีความสัมพันธ์กับจริยธรรมด้านพฤติกรรมความซื่อสัตย์สุจริตร้อยละ 10.8 ซึ่งนักศึกษาที่มีการอบรมเลี้ยงดูสูงจะมีจริยธรรมด้านพฤติกรรมความซื่อสัตย์สุจริตสูงกว่านักศึกษาอีกกลุ่มหนึ่ง (4.580 และ 4.428) ส่วนเพศของนักศึกษามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความซื่อสัตย์สุจริต โดยพบว่ามีความสัมพันธ์ร้อยละ 9.1 ซึ่งพบว่านักศึกษาเพศหญิงมีจริยธรรมพฤติกรรมความซื่อสัตย์สุจริตสูงกว่านักศึกษาชาย (4.577 และ 4.452)

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์จำแนกหมู่ของพฤติกรรมความซื่อสัตย์สุจริตที่จำแนกตามกลุ่มย่อยของตัวแปรอิสระและร่วมกับตัวแปรผันร่วม

		ค่าเบี่ยงเบน					
		ยังไม่ปรับ	Eta	ปรับตัวแปรอิสระ	Beta	ปรับตัวแปรอิสระและตัวแปรผันร่วม	Beta
เพศ	ชาย	-.101		-.075		-.032	
	หญิง	.068	.123	.050	.091	.022	.039
สาขาวิชา	วิทย์-สุขภาพ	.165		.139		.132	
	วิทย์-เทคโนโลยี	-.097	.172	-.062	.144	-.062	.137
	สังคม-ศิลปะ	-.060		-.072		-.065	
สภาพครอบครัว	อยู่ด้วยกัน	-.001		-.003		-.002	
	แยกกันอยู่	.003	.002	.011	.008	.009	.007
ระดับการอบรมเลี้ยงดู	ต่ำ	-.094		-.099		-.048	
	สูง	.050	.102	.053	.108	.026	.052
ระดับความใกล้ชิดศาสนา	ต่ำ	-.140		-.109		-.119	
	สูง	.131	.202	.102	.157	.111	.172
ระดับทัศนคติ	ต่ำ	-.153		-.140		-.159	
	สูง	.160	.234	.146	.214	.167	.243
ค่าเฉลี่ยรวม (Grand Mean)							4527
ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวแปรผันร่วม							.227
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (R)					3.58		415
ค่าสัมประสิทธิ์การกำหนด (R^2)					.128		.172

ส่วนตัวแปรผันร่วมหรือตัวแปรควบคุมคือลักษณะเพื่อนของนักศึกษามีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวแปรผันร่วม เท่ากับ .227 แสดงว่ามีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับตัวแปรตาม ซึ่งในการควบคุมครั้งนี้หมายถึง การขจัดอิทธิพลของตัวแปรลักษณะเพื่อนของนักศึกษา โดยให้ลักษณะเพื่อนของนักศึกษาแต่ละคนไม่แตกต่างกัน

เมื่อควบคุมตัวแปรอิสระอื่นๆ และตัวแปรผันร่วมพบว่าระดับทัศนคติที่มีต่อพฤติกรรมความซื่อสัตย์สุจริตมีความสัมพันธ์มากที่สุด ร้อยละ 24.3 โดยพบว่านักศึกษาที่มีทัศนคติในระดับสูงจะมีจริยธรรมสูงกว่านักศึกษาอีกกลุ่มหนึ่ง (4.694 และ 4.368) และระดับความใกล้ชิดศาสนาของครอบครัวเป็นตัวแปรรองลงมาที่มีความสัมพันธ์กับจริยธรรมด้านพฤติกรรมความซื่อสัตย์สุจริตร้อยละ 17.2 โดยนักศึกษาที่ครอบครัวมีความใกล้ชิดศาสนาสูง จะมีจริยธรรมสูงกว่านักศึกษาอีกกลุ่มหนึ่ง (4.638 และ 4.408) ตัวแปรสาขาวิชาเป็นตัวแปรอันดับที่สามที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม ร้อยละ 13.7 โดยนักศึกษาศาขาศาสตร์-สุขภาพมีจริยธรรมที่สูงกว่านักศึกษาศาขาศาสตร์-เทคโนโลยีและสูงกว่านักศึกษาศาขาสังคมศาสตร์-ศิลปศาสตร์ (4.659, 4.465 และ 4.462 ตามลำดับ) ตัวแปรระดับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนใช้เหตุผลเป็นตัวแปรต่อมาที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม ร้อยละ 5.2 และพบว่า นักศึกษาที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูสูงจะมีจริยธรรมสูงกว่านักศึกษาอีกกลุ่มหนึ่ง (4.553 และ 4.47) และตัวแปรเพศมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามร้อยละ 3.9 โดยนักศึกษาผู้หญิงมีจริยธรรมสูงกว่านักศึกษาชาย (4.549 และ 4.495)

การวิเคราะห์จำแนกพหุโดยชุดตัวแปรอิสระที่ประกอบด้วยตัวแปรเพศ สาขาวิชา สภาพของครอบครัว ระดับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนใช้เหตุผล ระดับความใกล้ชิดศาสนาของครอบครัว และระดับทัศนคติที่มีต่อพฤติกรรมความซื่อสัตย์สุจริต และปรับอิทธิพลของตัวแปรอิสระ ปรากฏว่ามีค่าเฉลี่ยรวม (Grand Mean) ของคะแนนพฤติกรรมความ

ซื่อสัตย์สุจริตเท่ากับ 4.527 คะแนน และตัวแปรอิสระทั้งหมดมีอิทธิพลร่วมกันอธิบายผลต่อตัวแปรพฤติกรรมความซื่อสัตย์สุจริตได้ร้อยละ 12.8 และเมื่อควบคุมตัวแปร ลักษณะเพื่อน ปรากฏว่า ชุดของตัวแปรอิสระร่วมกันอธิบายผลต่อตัวแปรจริยธรรมด้านพฤติกรรมความซื่อสัตย์สุจริตเพิ่มสูงขึ้นเป็นร้อยละ 17.2

4. สรุปและอภิปรายผล

4.1 สรุป

นักศึกษาที่เพศ สาขาวิชา ระดับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน ระดับความใกล้ชิดศาสนาของครอบครัว และระดับทัศนคติที่มีต่อพฤติกรรมจริยธรรมต่างกัน มีพฤติกรรมความซื่อสัตย์สุจริตแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01 โดยที่ตัวแปรอิสระชุดนี้ร่วมกันอธิบายผลต่อตัวแปรพฤติกรรมความซื่อสัตย์สุจริตได้ร้อยละ 12.8 และเมื่อควบคุมตัวแปรลักษณะเพื่อน ปรากฏว่าชุดของตัวแปรอิสระร่วมกันอธิบายผลต่อตัวแปรจริยธรรมด้านพฤติกรรมความซื่อสัตย์สุจริตเพิ่มสูงขึ้นเป็นร้อยละ 17.2

4.2 อภิปรายผล

จากผลการวิจัยให้ข้อค้นพบพฤติกรรมความซื่อสัตย์สุจริตของนิสิตนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยแยกเป็นประเด็นดังต่อไปนี้

1. ตัวแปรสภาพของครอบครัว การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนใช้เหตุผล ความใกล้ชิดศาสนาของครอบครัว และลักษณะของเพื่อน เป็นตัวแปรกลุ่มลักษณะสถานการณ์ ซึ่งเป็นลักษณะภายนอกบุคคลที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมต่างๆ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2546 อ้างถึงใน [4]) กล่าวว่าสถาบันทางสังคมที่มีบทบาทสำคัญเยาวชน คือสถาบันครอบครัว และสถาบันการศึกษา มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความซื่อสัตย์สุจริตของนิสิตนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล และตัวแปรที่สามารถ

เพิ่มการทำนายพฤติกรรมความซื่อสัตย์สุจริตของนิสิตนักศึกษาได้ คือ ลักษณะของเพื่อน ซึ่งสอดคล้องกับดวงเดือน พันธุมนาวิน [5] ที่กล่าวว่าสถาบันครอบครัวและสถาบันการศึกษา หรือสังคมของการศึกษานั้นมีบทบาทอย่างมากกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม โดยเฉพาะที่บิดาหรือมารดา ผู้ปกครองเด็ก ให้ความรักและการยอมรับเด็ก ให้ความใกล้ชิดสนิทสนมกับเด็ก ร่วมกิจกรรมต่างๆ กับเด็ก และให้คำแนะนำปรึกษาเมื่อเด็กมีปัญหา เช่นเดียวกับงานวิจัยของสุภาสิณี นุ่มเนียม [6] ที่ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนใช้เหตุผลมาก มีทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่ มีความตั้งใจที่จะมีพฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่ ทั้งหน้าที่ในครอบครัวและหน้าที่ในโรงเรียน ทำนองเดียวกันกับงานวิจัยของแสงอรุณ ธรรมเจริญ และลินดา สุวรรณดี [4] พบว่าครอบครัวที่ใกล้ชิดศาสนามากเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้วัยรุ่นทั้งในเขตที่มีแหล่งยั่วยุทั้งภายในและภายนอกมากมีพฤติกรรมจริยธรรมมาก นอกจากนี้แล้วเด็กวัยรุ่นจะยึดถือเพื่อเป็นแบบอย่างและคล้อยตามลักษณะของเพื่อนๆ ไปได้โดยง่าย [7] เด็กวัยรุ่นมักใช้เวลาอยู่กับเพื่อนเป็นส่วนใหญ่ และมักเลือกคบเพื่อนที่มีลักษณะนิสัยคล้ายคลึงกับตน ลักษณะของเพื่อนวัยเดียวกันจึงมีอิทธิพลทำให้เกิดการชักจูง และเลียนแบบให้มีพฤติกรรมที่เหมาะสมหรือไม่เหมาะสมได้ ดังเช่นงานวิจัยของ แสงอรุณ ธรรมเจริญ และลินดา สุวรรณดี [4] ก็ยืนยันว่าลักษณะของเพื่อนดี มีความเกี่ยวข้องกับทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมจริยธรรม และพฤติกรรมจริยธรรม นอกจากนี้ก็ยังสอดคล้องกับงานวิจัยอีกหลายเรื่องที่ว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน ความใกล้ชิดศาสนาของครอบครัว และลักษณะของเพื่อนมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม [4], [5], [8] - [11]

2. ตัวแปรทัศนคติเป็นสภาวะทางจิตประการหนึ่งที่คุณคนมีต่อสิ่งต่างๆ อันเกิดจากการได้รับประสบการณ์เกี่ยวกับสิ่งนั้นๆ สามารถใช้ในการทำนาย และอธิบายพฤติกรรมที่เฉพาะเจาะจงของคุณคนได้ หากคุณคนมีทัศนคติที่ดีต่อเรื่องใดก็จะกระตุ้นให้คุณคนนั้นมีแนวโน้ม

ที่จะมีพฤติกรรมในเรื่องนั้นมากกว่าบุคคลที่มีทัศนคติไม่ดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยในครั้งนี้ ที่พบว่าทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมความซื่อสัตย์สุจริตเป็นตัวแปรที่สำคัญที่สุดในการทำนายพฤติกรรมเชิงความซื่อสัตย์สุจริตของนิสิตนักศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- [1] สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร: พรักหวานกราฟิค จำกัด, 2542.
- [2] สวัสดิ์ ประทุมราช, “บทนำ: พฤติกรรมจริยธรรม,” *วารสารจิตพฤติกรรมศาสตร์: ระบบพฤติกรรมไทย*, ปีที่ 1 ฉบับที่ 1, หน้า 1 – 7, 2547.
- [3] F.M. Andrews, J.N. Morgan, J.A. Sonquist, and L. Klem, *Multiple Classification Analysis*, 2nd ed., Institute for Social Research, The University of Michigan, Ann Arbor, 1973.
- [4] แสงอรุณ ธรรมเจริญ และ ลินดา สุวรรณดี, “ตัวบ่งชี้ทางจิตสังคมของพฤติกรรมจริยธรรมของวัยรุ่นในเขตที่มีแหล่งยั่วยุในระดับต่างกัน,” รายงานการวิจัยโครงการวิจัยแม่บท: การวิจัยและพัฒนาระบบพฤติกรรมไทย สำนักคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2547.
- [5] ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ, “ความเชื่อและการปฏิบัติทางพุทธศาสนาของคนไทย: การปลูกฝังอบรมและคุณภาพชีวิต,” รายงานการวิจัยมหาคณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2540.
- [6] สุภาสิณี นุ่มเนียม, “ปัจจัยทางสภาพแวดล้อม และจิตลักษณะที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น,” ปริญญา นิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม) คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ 2546.
- [7] ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจวบจันทึก, “ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว สุขภาพจิต และ

จริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่นไทย,” รายงานการวิจัยฉบับที่ 26 สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2524.

- [8] อภิญา อิงอาจ, “ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสถิติเบื้องต้นของนักศึกษามหาวิทยาลัยกรุงเทพ,” กรุงเทพมหานคร: รายงานการวิจัยมหาวิทยาลัยกรุงเทพ, 2547.
- [9] ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจฉิก, “จริยธรรมของเยาวชนไทย,” รายงานการวิจัยฉบับที่ 21 สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2520.

- [10] โกศล มีคุณ, ณรงค์ เทียมเมฆ, “ผลของการฝึกใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่มีต่อจิตลักษณะและพฤติกรรมจริยธรรมของครู,” รายงานการวิจัยโครงการวิจัยแม่บท: การวิจัยและพัฒนากระบวนการพฤติกรรมไทยสำนักคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2545.
- [11] ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ, “ลักษณะทางจิตและพฤติกรรมของนักเรียนวัยรุ่นที่อยู่ในสภาวะเสี่ยงในครอบครัวและทางป้องกัน,” รายงานการวิจัยสำนักงานส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ, 2536.